

Masarykova univerzita

Pedagogická fakulta

Katedra psychologie

Seminář k psychologii duševního vývoje

Téma: Hra

Zadal: Mgr. Mojmír Snopek

Vypracoval: Ondřej Kovář

Datum: 06.04.2008

Úvod:

Při pročítání zadání témat k seminární práci jsem objevil jedno, které jsem si okamžitě musel zvolit – jde o téma pozorování dětské hry. Toto téma je přímo kouzelné, vždyť každý si rád hraje a většině lidí se při vzpomínce na své dětství vybaví hry s ostatními dětmi. Ale co to je vůbec hra? Jednoduše řečeno je hra činnost jednoho či více lidí, která nemusí mít konkrétní smysl, ale přitom má za cíl radost či relaxaci. Hry se hrají především pro zábavu, ale mohou také sloužit například ke vzdělávání. Rolí hry ve společnosti se zabývá věda zvaná ludologie. Hry můžeme dále rozdělit na:

- pohybové hry – např. míčové, lov nebo cvičení
- klidové hry – např. karetní nebo deskové
- počítačové – ty bohužel začínají vytlačovat výše zmíněné hry

Z pohledu psychologie se hra považuje za hlavní hnací sílu hledání sebe sama v raném dětství a při pozdější socializaci člověka, zvláště při seznamování. Člověk začíná poznávat, prozkoumávat a reflektovat svět nejprve v dětské hře. Hodnotu hry spatřovali již starověcí filozofové (např. Platón, Plótinus). Význam hry v novověku pomohli odhalit Jean Jacques Rousseau a pedagogové Komenský, Pestalozzi a Fröbel. Činnost člověka není hrou, pokud je vynucená nebo účelově vázaná, nemůže být spojená s plněním povinnosti, nějaké potřeby, návykovým uspokojením, odstraňováním škod nebo ochrany před bolestí. Avšak neexistuje přitom přesné vymezení, neboť existují vzdělávací hry, jejichž smyslem je učení, avšak přitom zůstávají hravé. Hra je hrou, pokud v ní převažují kreativní prvky, tedy rozvíjení zúčastněných osobností a jejich společenských vztahů.

Dále pak ještě lze hru vnímat z antropologického hlediska založenou na vztahu mezi přirozenou sexuální rolí a druhy her, které hrají příslušníci obou pohlaví. Hudba, společné skandování a tleskání - to je často součást her, které hrají ženy. To nebývá častý jev u mužských her. Muži často hrají hry, které vyžadují větší fyzickou sílu a ve kterých dochází k mnohem častějšímu fyzickému kontaktu hráčů. Hry, které hrají muži jsou obvykle postaveny tak, že je vždy jasný vítěz a jasný poražený, zatímco hry žen mají tuto vlastnost potlačenou. Teď když jsme si vlastně vysvětlili, co to hra je, přesuneme se k samotnému úkolu a jeho výsledku.

Úkol:

Proveďte pozorování dětské hry a pořídte záznam pozorování. Můžete provést pozorování individuální hry dítěte, nebo pozorování skupiny dětí stejného i různého věku. Popište prostředí, denní dobu, přítomnost dalších osob apod.

Při tomto úkolu jsem použil jako metodu výzkumu pozorování a rozhovor s matkou zkoumaného dítěte. Pozoroval jsem zejména tyto projevy při hře:

- *psychomotorické projevy*
- *pohybovou aktivitu*
- *udržení pozornosti dítěte na hru*
- *verbální a neverbální projevy při hře*
- *téma hry a použité předměty*
- *interakci s pozorovatelem*

Vývoj hry ve starším školním věku (9-10 let):

I v tomto období je pro zdravý vývoj osobnosti hra nezbytná. Formy hry školáka jsou sice podobné jako v období mladšího školního věku, ale její projevy jsou bohatší a diferencovanější. Objevuje se v ní nově tendence pro přiblížení se skutečnosti a prosazuje se snaha po dosažení úspěchu ve společenských hrách. Mění se i obliba her, dítě dává přednost hrám se složitými pravidly (např. monopoly, dáma nebo šachy)

V tomto období se také dítě učí rozlišovat čas vymezený na práci a čas vymezený na hru (např. nejprve si uděláš úkoly a pak si půjdeš hrát ven).

Výsledky zkoumání:

Pro svoji práci jsem si vybral svého synovce, kterému je 10 let a jmenuje se Dominik. Je to jediné dítě mé sestry, což se projevuje tím, že je zvyklý dostat to co chce. Dominik má kromě školy bohaté sportovní vyžití. Trénuje 3x týdně, což mu zabírá vcelku dost času. Po návratu domů mu mnoho času nezbyvá, protože se musí věnovat hlavně školní přípravě. Proto mu čas na hru zůstává hlavně o víkendu.

Dominika jsem pozoroval při hraní hry Monopoly (hra na obchodníka, skupují se pozemky...), kterou hrál se svými rodiči o víkendu, protože je to časově náročnější hra. Jelikož Dominik věděl, že je pozorován, zajímal se z počátku o to, proč sedím a do hry se nezapojím a předváděl se u hry přede mnou (např. byl drzý k spoluhráčům, víc dával najevo svoji výhru atd.). Později byl zaujat hrou, takže přestal vnímat moji přítomnost. Rodiče byly během hry překvapeni, že místo toho, aby mu museli vysvětlovat pravidla, museli ho sami požádat o pomoc s vysvětlením určitých pojmů a pravidel. Později sem si všiml výše zmíněné snahy pro dosažení úspěchu ve hře. Když se mu dařilo, tak měl dobrou náladu, ale zároveň nikoho nešetřil a měl radost z neúspěchu ostatních spoluhráčů. Naopak když začal prohrávat, nejraději by hru přerušil nebo se vymlouval aby nemusel hrát (např. chtěl udělat přestávku na svačinu, na kterou ho musí rodiče normálně vícekrát upozornit). Při hře se Dominik snažil dodržovat pravidla a zároveň hlídá i svoje protihráče zda nepodvádí. Nakonec když prohrál, svedl svůj neúspěch na druhé než aby přiznal vlastní chybu ve hře a začal nadávat sprostě, za což ho rodiče museli napomenout. Dále mi bylo řečeno, že když hru vyhraje, uklidí ji bez problémů a okamžitě po skončení hry. Avšak při prohře odmítal hru uklidit.

Vyhodnocení:

Dominik je na svůj věk vyspělejší než naše generace v jeho věku, jelikož má větší dostupnost k informacím (např. internet), je dříve seznámen s různými problémy a technickými vymoženostmi. Zde bych chtěl zdůraznit, že dnešní děti spíše než ke společenské hře, zasednou ke hře počítačové, což si myslím, že je velká chyba. Nejen že počítačové hry utlumují fantazii dítěte, ale některé mohou vyvolat agresivní chování (nápodoba hlavních hrdinů). Z toho vyplývá, že výrazně zkracují dětství. Na toto mě upozorňovala i jeho matka, která není příliš nadšena jeho každodenní návštěvou počítače, kterou časově omezuje na dvě hodiny denně a pravidelně kontroluje žánr hrané hry. Navíc mi říkala o tom, že si Dominik nemá s kým venku hrát, jelikož děti místo toho, aby šli ven hrát například fotbal, sedí celý den u počítače.

Závěr:

Při pozorování jsem zjistil, že Dominik se v ničem neliší od svých vrstevníků a přesně zapadá svoji hrou do kategorie staršího školního věku.

Použitá literatura:

LANGMEIER J., KREJČÍŘOVÁ D., *Vývojová psychologie* 2.vyd. Praha: Grada Publishing a.s. 2006. 325 s.